

Глушко Тетяна Петрівна,
*доктор філософських наук, професор,
професор кафедри філософії
Українського державного університету імені Михайла Драгоманова
orcid.org/0000-0002-8759-7975
tetyana.glushko@gmail.com*

Ваксютенко Павло Сергійович,
*асистент кафедри філософії,
Українського державного університету імені Михайла Драгоманова
orcid.org/0009-0006-6784-7013
p.s.vaksiutenko@udu.edu.ua*

ГЛОБАЛЬНІ СТРАТЕГІЇ НЕОІМПЕРІАЛІЗМУ ТА ФІЛОСОФІЯ НАЦІОНАЛЬНОГО СПРОТИВУ: УКРАЇНСЬКИЙ КОНТЕКСТ

Статтю присвячено аналізу неоімперіалістичних тенденцій у розвитку сучасної глобальної світ-системи, де такі країни, як Китай та його союзники, створюють суттєву напругу і в ціннісній площині, й у вимірі формування воєнних проксі-конфліктів у боротьбі зі США за глобальний вплив на політичні та економічні процеси. Одним із таких проксі-конфліктів стала війна в Україні, яка розглядалася Китаєм як швидке повернення соціальної «справедливості» на пострадянському просторі. Однак цей розрахунок не виправдав себе і спровокував затяжну безпекову кризу в центрі європейського континенту, не створивши умов для реалізації імперіалістичних інтенцій самого Китаю щодо Тайваню. Автори статті визначають гібридний союз Китаю та РФ як своєрідну неоімперіалістичну діаду, котра провокує третю світову війну та загрожує соціокультурній ідентичності сучасних націй. Це у свою чергу спонукало звернення до неоколоніальних студій в їх зв'язку із сучасною політикою визнання та актуалізувало потребу збереження національних ідентичностей, зокрема крізь призму евристичного потенціалу філософії спротиву як цілісної дослідницької парадигми, яка дає можливість проаналізувати специфіку та різновиди спротиву в сучасному світі й визначити їхній соціально-конструктивний потенціал. У статті аргументується актуальність синтезу філософії спротиву та теорій націоналізму в умовах світу, в якому активно поширюються популістичні політичні теорії, що пропагують ефективне поєднання глобалізації, демократії та суверенітету, можливість чого спростована трилемою Д. Родріка. Відповідно, в умовах українського контексту, де громадянське суспільство робить акцент на боротьбу за суверенітет у воєнному протистоянні з сильнішим супротивником та обирає демократичні процедури на протигагу авторитарним соціальним практикам, особливого значення набуває неоконсервативна політична теорія, втілення конструктивних можливостей якої не є можливим без стратегічного підходу до розвитку економічних потенціалів країни.

Ключові слова: неоімперіалізм, глобалізація, Китай, Україна, націоналізм, філософія спротиву, політика визнання.

Hlushko Tetiana,
*Doctor of Sciences in Philosophy, Professor,
Professor at the Department of Philosophy
Dragomanov Ukrainian State University
orcid.org/0000-0002-8759-7975
tetyana.glushko@gmail.com*

Vaksiutenko Pavlo,*Assistant at the Department of Philosophy,**Dragomanov Ukrainian State University**orcid.org/0009-0006-6784-7013**p.s.vaksiutenko@udu.edu.ua*

GLOBAL STRATEGIES OF NEOIMPERIALISM AND PHILOSOPHY OF NATIONAL RESISTANCE: UKRAINIAN CONTEXT

The article is dedicated to analysis of neo-imperial tendencies in development of the contemporary global world system, where such countries as China and its allies are creating significant tension both in terms of values and in the military proxy-conflicts in the struggle against the USA for a global impact on politic and economic agenda. One of these proxy-conflicts is the war in Ukraine that was seen by China as a prompt restoration of social “justice” in the post-Soviet space. However, this assumption did not justify itself and provoked a protracted security crisis in the center of the European continent, without creating favorable conditions for implementation the intentions of China itself regarding Taiwan. The authors of the article define a hybrid union of China and Russian Federation as particular neo-imperial dyad that provokes possibility of third world war and threatening socio-cultural identity of contemporary nations. That prompts authors to pay heed for neocolonial studies in their connection with modern recognition politics and to highlight the need for national identities preserving, in particular, through the prism of philosophy of resistance that is the comprehensive research paradigm that makes it possible to analyze the specifics and varieties of resistance in the modern world and identify their socio-constructive potential. The article discusses relevance for philosophy of resistance and nationalism theories synthesis in the world where populist political theories are widespread and advocating effective combination of globalization, democracy and sovereignty that has already been refuted by Rodrick’s trilemma. Therefore, in the Ukrainian context, where civil society focuses on the struggle for sovereignty in military confrontation with a stronger opponent and prefers democratic procedures over authoritarian social practices, in such conditions neoconservative political theory become essential, but implementation of its constructive potential is not possible without a strategic approach for development of the country’s economic capabilities.

Key words: neo-imperialism, globalization, China, Ukraine, nationalism, philosophy of resistance, recognition politics.

Постановка проблеми. 3 лютого 2022 року глобальні тенденції розвитку соціальних систем демонструють становлення своєрідного формату неоімперіалізму, де дві колишні імперії – Китай та РФ – спільними зусиллями намагаються переформатувати геополітичну карту світу, що була сформована після Другої світової війни, і встановити новий світовий порядок на основі цінностей авторитаризму та тоталітаризму. Спроба Китаю реалізувати «китайський мир» (Pax Sinica) засобами російських загарбницьких сценаріїв у короткотерміновій перспективі не зазнала суттєвого успіху, внаслідок чого українська кампанія перетворилась на довготривалу війну й суттєво відтермінувала можливість швидкого захоплення Тайваню.

Ця кампанія, дійсно, мала на меті встановлення своєрідного розуміння миру й справедливості на пострадянському просторі, як його бачать очільники китайської комуністичної партії. Така амбіція Китаю пов’язана з інтенцією сформувати глобальну вісь впливу не

лише в азійському регіоні, а й в Європі, усунути США з центральної ланки світової геополітики, а також повернути території, які сучасний Китай вважає своїми. Тому Китай продовжує робити гучні заяви про неприпустимість російської поразки. Однак розв’язана на європейському континенті війна все ж не дозволила встановити Pax Sinica, а сформувала його деформовану версію, яку варто називати Pax Chinese (Глушко, 2025), як аналог того, що «Китай залишається світовим лідером за кількістю підробок» (Гіффорд, 2020, с. 26), адже в результаті ми отримали досить низькоякісну версію «мирної політики», яка зруйнувала status quo, але не сформувала умов для дійсного миру.

Мета та завдання статті розкриваються передусім в аналізі тенденцій системного поширення неототалітарних ініціатив у світовій політиці й економіці, а також пов’язаних із цим глобальних загроз, деякі аспекти яких уже можна продемонструвати в контексті

ситуації сучасного українського соціуму. Важливим аспектом пропонованої наукової розвідки є феномен «філософії спротиву» як цілісна світоглядно-методологічна концепція, актуальна з огляду на її практичну значимість для дескрипції тих процесів, що характерні для соціальних практик українського суспільства протягом останніх десятиліть. Синтез цієї проблематики дозволить, на наш погляд, продемонструвати як їх логічний зв'язок, так і соціально-практичне значення результатів дослідження для України та глобальної спільноти загалом.

Аналіз досліджень та публікацій. Феномен неототалітаризму став досить неочікуваним результатом довготривалого поступу «кінця історії» як своєрідного сподівання демократичного світу, тому частковий, але досить послідовний його аналіз знаходимо вже наприкінці першої – початку другої декади поточного століття. Зокрема, йдеться про дослідження американського економіста Д. Родріка, який продемонстрував невідворотність подібного світоглядного вибору в деяких країнах, зважаючи на сформовану ним логічно обґрунтовану трилему; тоді як політичні аспекти неототалітарної влади в Китаї одним із перших досить детально проаналізував британський дослідник Р. Гіффорд, до досвіду обох мислителів ми будемо безпосередньо звертатися в цій розвідці.

Важливу роль у дослідженнях неототалітаризму відіграє також ціла низка представників сучасної соціальної філософії, які намагаються запропонувати ідеологічні альтернативи відповідним смисловим конструкціям. Зокрема, ми звернулися до аналітичного досвіду сучасного ізраїльського мислителя Й. Газоні та окремих аспектів «політики визнання» як соціально орієнтованої концепції реалізації прав і свобод спільнот у демократичних суспільствах, що бере свій початок у філософії Г. Гегеля та отримує подальший розвиток у працях А. Гоннета та Ж. Рансьєра. У контексті ж «філософії спротиву» ключову роль у систематизації цього феномену відіграють наукові розвідки сучасного британського філософа Г. Кейгілла, американського політичного філософа М. Хардта та італійського дослідника А. Негрі, до деталізації окремих ідей котрих ми так само будемо звертатися в тексті пропонованої наукової розвідки.

Виклад основного матеріалу. Сучасний Китай всіляко намагається стати лідером світової політики й використовує всі можливі засоби та інструменти для досягнення цієї мети. Геополітична стратегія комуністичного Китаю демонструє дійсно амбітні економічні та політичні цілі в глобальній площині, що супроводжуються й суттєвою культурною експансією як в азійському, так і європейському регіонах. Як відзначає британський дослідник Р. Гіффорд, пам'ять про західну колонізацію та «століття принижень» «не дає китайцям розслабитися в постійній гонитві за втраченою величчю» (Гіффорд, 2020, с. 61). Разом із тим ті інструменти та методи, які нині використовує ця країна для економічного та політичного зростання, спираються на суттєві обмеження прав і свобод своїх громадян, у тому числі й засобами технологічного прогресу, зі спробою екстраполяції такої політики на весь світ.

Відповідно, найбільш загрозливий для сучасного світу формат неоімперіалізму демонструє саме гібридний союз Китаю та РФ, де ідеологічні та геополітичні інтереси останніх синтезують нову хвилю взаємної дипломатичної, економічної та військової підтримки. Протистояння з боку Китаю глобальному домінуванню США та нарощування проксі-конфліктів, одним з яких стала війна в Україні, спрацювали як інструмент руйнування європейської безпеки та запустили механізм ініціювання третьої світової війни, коли китайсько-російський стратегічний союз формує умови для просування антизахідних цінностей.

Ті загрози соціокультурній ідентичності цілих націй, які створює в сучасному світі визначена нами неоімперіалістична діада, звертають нас до потреби особливої реактуалізації концепції політики визнання не лише в контексті внутрішньої соціальної інклюзії, а й на рівні включення в це рівняння соціально-культурних ідентичностей сучасних націй, що у свою чергу змушує нас повертатися до деконструктивізму у сфері націоналістичних студій. Так, відомий сучасний ізраїльський філософ Й. Газоні цілком слушно, на наш погляд, відзначає, що «навіть чи сьогодні можна знайти тему, більш гідну пильної уваги, ніж питання про націоналізм та імперіалізм» (Газоні, 2025, с. 18–19).

Більше того, як відзначає мислитель, оскільки нині «майже вся політична думка

зосереджена на свободі особистості, сама ідея національної свободи стала здаватися сумнівною» (Газоні, с. 102), хоча якраз в умовах глобальної загрози неоімперіалізму фокус уваги, на наш погляд, варто було би змістити саме на *антинеоколоніальні* студії, а не тільки на політику визнання окремих спільнот. Адже, як бачимо, неоімперські прагнення деяких сучасних держав орієнтовані на руйнування способу життя євроатлантичної цивілізації загалом та європейських націй зокрема, що не може не створювати гостру потребу віднайдення способів ефективного розв'язання цієї проблеми. Варто також наголосити, що тривалі спроби дискредитації націоналізму були сформовані неоліберальною доктриною після Другої світової війни й «вшиті» в суспільну свідомість ліберальних країн на основі хибної логіки щодо нібито прямого зв'язку між Голокостом та німецьким націоналізмом. Тоді як, насправді, що також послідовно та аргументовано доводить у своїх дослідженнях Й. Газоні, «нацистська Німеччина, по суті, була в усіх сенсах імперською державою, яка прагнула раз і назавжди покласти край засадам національної незалежності й самовизначення народів» (Газоні, 2025, с. 45). Тривалий період несправедливої недооцінки націоналізму спричинив суттєву деформацію уявлень про цю соціально-політичну доктрину, котра має як свої недоліки, так й важливі переваги, зокрема у сфері формування культурної, політичної та економічної ідентичності суспільств.

Власне, навіть Ф. Фукуяма, якого насторожують потенційно неліберальні тенденції націоналізму, наголошує, що «ідею націоналізму... так і не було повністю дискредитовано, і в XXI столітті він знову заявив про себе як нова сила» (Фукуяма, 2024, с. 67). Разом із тим дослідник визнає, що саме націоналізм у сучасному світі стає впливовим різновидом політики ідентичності, яка, за його визначенням, завжди є боротьбою за визнання гідності. Тому дійсно варто визнати, що «світ незалежних національних держав є найкращим політичним ладом, до якого ми можемо прагнути» (Газоні, 2025, с. 17).

Саме тому в сучасних умовах варто знову пригадати гегелівську тезу про те, що рушійною силою історії є боротьба за визнання (Гегель, 2004), й звернути особливу увагу на цю боротьбу саме у сфері колективних ідентичностей.

Особливо це важливо для представників української нації як політичної та економічної спільноти, що об'єднана спільними цінностями та прагненнями побудувати процвітаючу країну в поствоєнний період. В етнополітології цей феномен отримав назву «вторинної ідентичності», коли громадяни країни визначають свою ідентичність не суто етнічно, а й соціально-політично. Так, варто згадати, що, зокрема, Е. Сміт (Сміт, 2013) виокремлював два різновиди національної ідентичності – етнічну та ціннісну.

Разом із тим важливо не підміняти *дійсний націоналізм*, який орієнтований на продуктивний розвиток нації, з *популістичним націоналізмом*, домінування якого ми спостерігаємо в XXI столітті. Справа в тому, що в сучасному глобальному світі для запобігання популізмові дуже важливо усвідомити формулу, виведену американським економістом Д. Родріком, який продемонстрував неможливість одночасного забезпечення для сучасних країн усіх трьох опцій – суверенітету, демократії та глобалізації. Дослідник аргументовано довів, що синхронно можуть бути забезпечені тільки дві опції з трьох, тоді як загальний їх синтез на практиці недосяжний, а будь-які декларації щодо таких можливостей свідчать про популістичні маніпуляції соціально-політичними смислами (Rodrick, 2011).

Дійсно, події останніх кількох місяців у США свідчать, що країна поступово відмовляється від демократії, щоб зберегти суверенітет і глобальний економічний вектор, тобто деякою мірою йдуть шляхом Китаю, який є тоталітарною державою з потужними глобальними векторами впливу та сформованим суверенітетом. Тоді як сучасна Україна протягом років незалежності фактично відмовилася від суверенітету задля забезпечення демократичних процедур і залученості в глобальну політичну повістку. Варто зважати, що для реалізації будь-яких ефективних розвиткових стратегій доведеться зробити вибір й дійсно визначити ті дві опції, які для нас є ціннісно найважливішими. І якщо ми вибираємо суверенітет (про що свідчить активний військовий спротив російській агресії) та демократію (протести проти позбавлення незалежності антикорупційних структур), тоді доведеться суттєво обмежувати глобалізаційний вектор і знову повертатись до неоконсервативних теорій та націоналізму.

Оскільки ситуація в Україні сьогодні суттєво ускладнена війною, яку підтримує Китай, то в такій соціально-історичній ситуації на перший план виходить потреба спротиву національної держави розчиненню та поглинанню з боку неоімперських країн. Потрібно визнати, що така ситуація, з одного боку, стала результатом непродуманої економічної політики та політичної недалекоглядності, а з іншого – є екзистенційною потребою збереження національної самосвідомості. У цьому контексті розроблення стратегії спротиву та самозбереження вимагає не лише титанічних військових та політичних зусиль, а й розроблення концептуального базису для подальшої боротьби. Тож варто, на наш погляд, звернутися до такої філософської парадигми, як *філософія спротиву* (philosophy of resistance), що зосереджена на аналізі та обґрунтуванні практик опору – особистого, колективного, політичного, етичного чи культурного – проти пригноблення, несправедливості, насильства, колоніалізму, тоталітаризму чи будь-яких інших форм примусу.

Історична перспектива філософії спротиву частково зчитується в модерній філософії, зокрема в текстах Дж. Лока та Ж.-Ж. Руссо, котрі акцентували особливу увагу на свободі спротиву в соціальній площині. Однак найбільш яскраво вона викристалізовується протягом останніх двох століть, а саме в деяких міркуваннях Г. Гегеля, революційних закликах К. Маркса, волонтаризмі А. Шопенгауера та Ф. Ніцше, а також екзистенціалізмі Ж.-П. Сартра. Особливого значення ця проблематика набуває в постмодерністському аналізі влади в роботах М. Фуко, критиці тоталітаризму в дослідженнях Х. Арендт, філософському осмисленні антиколоніальних рухів Ф. Фанона.

З більш близьких до XXI століття досліджень варто окремо згадати роботу французького мислителя Ж. Рансьєра «Незгода: політика та філософія», опубліковану наприкінці минулого століття, яка є центральною роботою про *незгоду як форму спротиву* встановленому порядку (Rancière, 2004), а також його спільне з А. Гоннетом видання, де він, зокрема, відзначає, що «бажання переконати іншого у своїх правах передбачає рішучість захищати їх із застосуванням зброї» (Honneth&Ranciere, 2016, с. 38). Ще два сучасні мислителі, які працюють у цій

парадигмі, – М. Хардт та А. Негрі – наголошують, що «спротив є первинним по відношенню до влади» (Hardt & Negri, 2004, с. 64), та акцентують увагу на тому, що воєнні питання ніколи не можуть розглядатися ізольовано, а особливо в епоху біовлади та біополітики, коли вони все тісніше переплітаються із соціальними, культурними, економічними та політичними питаннями.

Сучасний британський філософ Г. Кейгілл розгортає цілу класифікацію різновидів спротиву, як-то: свідомий спротив (conscious resistance), який ґрунтується на морально-етичних переконаннях та орієнтований на збереження гідності й суб'єктності; насильницький спротив (violent resistance) як протистояння у форматі повстань та воєн, у тому числі партизанських, але при цьому автор уточнює, що не всі види насильства є спротивом, адже важливим критерієм є саме спрямованість проти домінування; спротив у межах тотального домінування (resistance under total domination), зокрема боротьба проти фашизму, або, у нашому випадку, російського неофашизму; сучасний цифровий спротив (digital resistance), що спрямований проти контролю над даними в цифрову епоху (Caugill, 2013). Таким чином, для Г. Кейгілла *спротив постає як форма буття в умовах несправедливості*, незалежно від того, чи приведе він до перемоги. Його *концепція спротиву як непокори* резонує з ціннісними аспектами політики визнання та ключовими ідеями антиколоніальних студій, адже в основі тих форм спротиву, які аналізує автор, лежить гостре почуття невизнання, ігнорування або приниження суб'єктності. Варто особливо відзначити, що окремих розділ книги присвячено й опору імперіям.

Як бачимо, у XXI столітті термін «філософія спротиву» активно вживається як в аналітичних розвідках щодо протестів та громадянської непокори, так і в постколоніальній теорії. *Акт спротиву як елемент боротьби проти соціально-історичної несправедливості* стає передумовою визнання особистості, спільноти чи нації. Зокрема, в постколоніальних студіях спротив позиціонується як прагнення до формування *політики ідентичності* та прояв боротьби з *політикою скривдженості*. Таким чином, спротив постає як багаторівнева дія проти дисциплінарної влади, що може проявлятися в моральній, політичній, культурній,

економічній та ментальній площинах, що робить його складним соціальним феноменом і вимагає дійсно вдумливого й послідовного аналізу.

Відповідно, філософія спротиву являє собою критичну теорію, яка розглядає спротив не лише як політичну дію, а й як антропологічну та етичну настанову, а отже, передбачає деконструкцію ліберального суб'єкта донеоімперіалістичного світу, який потерпів крах у лютому 2022 року. Якщо російське суспільство цілком доречно називати «дисциплінарним санаторієм» (термін Е. Лімонова), то українське суспільство продемонструвало свою волю та здатність до спротиву в усіх площинах суспільного життя. Це у свою чергу засвідчує принципову відмінність як цивілізаційного вибору українців, так й їхню здатність до різних форм та практик спротиву – від мирних протестів до збройного протистояння з нерівним за силою супротивником.

Україна мусить сьогодні чинити спротив як зовнішньому ворогу, так і його внутрішнім агентам, які підважують основи політичної демократії, економічної та культурної самобутності. Разом із тим наша країна має досить тривалий історичний досвід спротиву різним формам імперського та колоніального гніту – від польсько-литовського та австро-угорського впливів до протистояння радянській владі та двох майданів 2004 та 2013–2014 років, які отримали назву «помаранчевої революції» та «революції гідності» відповідно й запустили процеси нового деколонізаційного циклу в бік збереження української ідентичності.

Яскравим прикладом перманентності такої боротьби стали й протести проти ліквідації автономії антикорупційних державних структур, яка в перспективі загрожує євроінтеграції країни й тому викликала обурення громадянського суспільства. У результаті всіх перерахованих етапів та особливостей українського спротиву станом натеper цілком можна стверджувати, що стратегічно російсько-китайська війна проти України та колективного Заходу вже програна, тобто встановлення так званого «російського миру» чи суміжного йому «китайського миру» стають усе менш можливими. Однак це поки що, на жаль, не зменшує загроз із боку російської воєнної машини, яка продовжує активно й послідовно знищувати як

інфраструктуру країни, так і життя її громадян.

Воєнний, культурний та політичний спротив українського суспільства заслуговує окремого вивчення як історичного феномену, котрий продемонстрував формування культурно-історичної ідентичності української нації. На жаль, цей процес дещо затримався в часі, й ми отримали ситуацію повномасштабної війни, адже, як справедливо зазначав Ф. Фукуяма, «Сирія – яскравий приклад того, що відбувається, якщо в країні немає чіткого відчуття національної ідентичності» (Фукуяма, 2024, с. 121).

Відповідно, в Україні, яка намагається вибороти свободу української нації від російського неоімперіалізму, увага до парадигми філософії спротиву набуває особливої актуальності. Антиколоніальний опір сучасної України як опір корінного народу проти геноциду та поневолення є боротьбою за визнання в європейському та глобальному вимірах, і при цьому наш спротив має характер не лише політичний, а й екзистенційно-антропологічний, адже війна є однією з форм вимушеного опору і метою війни є саме «збереження себе та знищення ворога» (Caygill, 2013, с. 63). Однак однієї лише волі до спротиву недостатньо, ірраціональний спротив ризикує бути подоланим якщо не відразу, то в довготерміновій перспективі. Саме тому важливо зважати й на раціональний бік спротиву, його стратегічні прояви та відповідні покрокові результати.

Як ми вже відзначали, спротив російському неоімперіалізму з китайською фінансовою підтримкою з боку України відбувається у всіх можливих площинах – військовій, політичній, культурній, економічній, що є черговою спробою завершити деколонізацію країни, яка тривала протягом кількох століть. З позиції стратегічного аналізу, на наш погляд, варто знову звернутись до ідеї націоналізму – культурного, психологічного, політичного чи економічного, який дозволяє реалізувати принцип національної свободи, тобто дає «можливість жити відповідно до власних інтересів і прагнень» (Газоні, 2025, с. 101).

Тому саме синтез *теорій націоналізму та філософії спротиву* може нам дати, на нашу думку, додатковий евристичний потенціал для формування автентичних та продуктивних стратегій протидії ворогу та захисту власної історичної ідентичності, оскільки «світом

керують найкраще тоді, коли нації спроможні визначити власний незалежний шлях, розвиваючи власні традиції і дбаючи про власні інтереси без будь-якого втручання» (Газоні, 2025, с. 10). При цьому важливо, що дослідник зазначає: ключовим аспектом націоналізму є те, що він являє собою саме антиімперіалістичну політичну теорію.

До того ж саме «сильна національна ідентичність в Японії, Південній Кореї та Китаї породила еліти, головним пріоритетом яких був економічний розвиток країни, а не особисте збагачення, особливо в перші десятиліття швидкого зростання економіки» (Фукуяма, 2024, с. 125–126). Такі експериментальні дані ще раз доводять фундаментальну важливість економічного складника в стратегіях національного розвитку й вимагають від нас створення відповідних умов для трансформації соціально-економічних смислів в українському суспільстві, адже слабка національна ідентичність може бути дійсно серйозною проблемою як у політичній, так й в економічній площинах.

Що, власне, варто запозичити українському суспільству, наприклад, з китайського досвіду економічного націоналізму, так це усвідомлення того, що «зростає й дипломатична значущість держави, що у своїй активній зовнішній політиці керується радше прагматизмом, аніж ідеологією» (Гіффорд, 2025, с. 14). У цьому контексті варто також прислухатись до сучасного українського дослідника В. Дубровського, який наголошує, що саме «підприємницький потенціал будь-якої нації є її найціннішим ресурсом» (Дубровський, 2017, с. 116). Тобто ми зі свого боку акцентуємо особливу увагу на потенціалах

саме економічного націоналізму та формуванні економічної нації, що в сучасному світі вимагає переформатування економічної свідомості суспільства в напрямі визначення соціально-економічних стратегій з урахуванням потреб національного бізнесу.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Отже, в умовах активного розвитку неоімперіалістичних тенденцій *філософія національного спротиву* в українському контексті передбачає, на наш погляд, формування чіткої політики ідентичності та відповідних стратегій спротиву в економічній, політичній та культурній площинах державного розвитку. Саме тому вона вимагає суттєвого переосмислення стратегій соціального поступу в напрямі інституційно закріплених практик формування якісного соціального капіталу як показника спроможності суспільства солідаризуватись заради досягнення спільної мети та загального блага. Відповідно, сучасна Україна потребує суттєвої трансформації суспільної свідомості у сфері концептуалізації та практичної реалізації стратегій, заснованих на цінностях суверенітету та демократії, що у свою чергу вимагатиме від нас звернення до неоконсервативних теорій націоналістичного спрямування, серед яких, на нашу думку, особливе соціально-практичне значення належить парадигмі економічного націоналізму як цілісній теоретико-стратегічній системі, що орієнтована на зміцнення національної економіки та реалізація потенціалів якої сприятиме формуванню надійного фундаменту для подальших культурних і політичних трансформацій українського суспільства.

Список використаних джерел:

- Газоні, Й. (2025). Чеснота націоналізму / пер. з англ. О. Качала. Київ: Наш Формат, 2025. 256 с.
- Гегель, Г. (2004). Феноменологія духу / пер. з нім. П. Таращука. Київ: Основи. 548 с.
- Гіффорд, Р. (2020). Китайський шлях. Подорож у майбутнє / пер. з англ. Г. Пшеничної. Харків: Віват. 352 с.
- Глушко, Т. (2025). Техно-легізм як концепція меритократичного авторитаризму та глобальні стратегії Рах Chinese. *Китаєзнавчі дослідження*, № 1. С. 5–17.
- Дубровський, В. (2017). Від гідності до успіху: як побудувати економічне диво на українському ґрунті. Київ: Дух і Літера. 200 с.
- Сміт, Е. (2013). Нації та націоналізм у глобальну епоху / пер. з англ. М. Климчук, Т. Цимбал. Київ: Ніка-центр. 278 с.
- Фукуяма, Ф. (2024). Ідентичність. Потреба в гідності й політика скривдженості / пер. з англ. Т. Сахно. 5-те вид. Київ: Наш Формат. 192 с.
- Caygill, H. (2013). *On Resistance: A Philosophy of Defiance*. New York: Bloomsbury Publishing. 264 p.
- Hardt, M.; Negri, A. (2004). *Multitude: War and Democracy in the Age of Empire*. New York: Penguin Publishing Group. 448 p.

Honneth, A.; Rancière, J. (2016). *Recognition or Disagreement: A Critical Encounter on the Politics of Freedom, Equality, and Identity (New Directions in Critical Theory)* / ed. by K. Genel, J.-P. Deranty. New York: Columbia University Press. 229 p.

Rancière, J. (2004). *Disagreement: Politics and Philosophy* / transl. by J. Rose. Minneapolis: University of Minnesota Press. 150 p.

Rodrick, D. (2011). *The Globalization Paradox. Democracy and the Future of the World Economy*. New York: W. W. Norton & Company. 368 p.

References:

Hazoni, Y. (2025). Chesnota natsionalizmu [The Virtue of Nationalism] / per. z anhl. O. Kachala. Kyiv: Nash Format, 2025. [in Ukrainian].

Hehl, H. (2004). Fenomenolohiia dukhu [Die Phänomenologie des Geistes] / per. z nim. P. Tarashchuka.. Kyiv: Osnovy. [in Ukrainian].

Gifford, R. (2020). Kytaisky shliakh. Podorozh u maibutnie [China Road. A Journey into the Future of a Rising Power] / per. z anhl. H. Pshenychnoi. Kharkiv: Vivat. [in Ukrainian].

Hlushko, T. (2025). Tekhno-lehizm yak kontseptsiiia merytokratychnoho avtorytaryzmu ta hlobalni stratehii Pax Chinese [Techno-legalism as conception of meritocratic authoritarianism and global strategies of Pax Chinese]. *Kytaiezhnavchi doslidzhennia*, № 1. S. 5–17. [in Ukrainian].

Dubrovskiy, V. (2017). Vid hidnosti do uspiikh: yak pobuduvaty ekonomichne dyvo na ukrainskomu grunti [From Dignity to Success: How to Build an Economic Miracle on Ukrainian Basis]. Kyiv: Dukh i Litera. [in Ukrainian].

Smit, E. (2013). Natsii ta natsionalizm u hlobalnu epokhu [Nations and Nationalism in a Global Era] / per. z anhl. M. Klymchuk, T. Tsymbal. Kyiv: Nika-tsent. [in Ukrainian].

Fukuiama, F. (2024). Identychnist. Potreba v hidnosti y polityka skryvdzhenosti [Identity. The Demand for Dignity and the Politics of Resentment] / per. z anhl. T. Sakhno. 5-te vyd. Kyiv: Nash Format. [in Ukrainian].

Caygill, H. (2013). *On Resistance: A Philosophy of Defiance*. New York: Bloomsbury Publishing.

Hardt, M.; Negri, A. (2004). *Multitude: War and Democracy in the Age of Empire*. New York: Penguin Publishing Group.

Honneth, A.; Rancière, J. (2016). *Recognition or Disagreement: A Critical Encounter on the Politics of Freedom, Equality, and Identity (New Directions in Critical Theory)* / ed. by K. Genel, J.-P. Deranty. New York: Columbia University Press.

Rancière, J. (2004). *Disagreement: Politics and Philosophy* / transl. by J. Rose. Minneapolis: University of Minnesota Press.

Rodrick, D. (2011). *The Globalization Paradox. Democracy and the Future of the World Economy*. New York: W. W. Norton & Company. 368 p.

Дата надходження статті: 24.07.2025

Дата прийняття статті: 26.08.2025

Опубліковано: 30.09.2025